

พ.ร.บ.โรคติดต่อ พ.ศ.๒๕๕๘ ที่เกี่ยวข้องกับงานสุขาภิบาลอาหาร

จากพ.ร.บ.โรคติดต่อ พ.ศ.๒๕๕๘ ที่ลงประกาศในราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๘ กันยายน ๒๕๕๘ ซึ่งมีเจตนารมณ์ เพื่อป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของโรคติดต่อ ได้จำแนกโรคติดต่อเป็น ๓ ประเภทได้แก่ ๑.โรคติดต่อ หมายถึง โรคที่เกิดจากเชื้อโรคหรือพิษของเชื้อโรคซึ่งสามารถแพร่โดยตรงหรือทางอ้อมมาสู่คน ๒.โรคติดต่ออันตราย หมายถึงโรคติดต่อที่มีความรุนแรงสูงและสามารถแพร่ไปสู่ผู้อื่นได้อย่างรวดเร็ว ๓.โรคติดต่อที่ต้องเฝ้าระวัง หมายถึง โรคติดต่อที่ต้องมีการติดตาม ตรวจสอบหรือจัดเก็บข้อมูลอย่างต่อเนื่อง โดยโรคติดต่อที่ต้องเฝ้าระวังนั้น ปัจจุบัน (ณ วันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๕๘) มีทั้งหมด ๒๒ โรค ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุขในราชกิจจานุเบกษา ซึ่งประกาศ ณ วันที่ ๑๘ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๔๗ มีโรคติดต่อที่ต้องเฝ้าระวังดังนี้

๑. อหิวาตกโรค	๑๔. แอนแทรกซ์
๒. กาฬโรค	๑๕. โรคทริคิโนซิส
๓. ไข้ทรพิษ	๑๖. โรคคุดทะราด เฉพาะในระยะติดต่อ
๔. ไข้เหลือง	๑๗. โรคอัมพาตกล้ามเนื้ออ่อนปวกเปียกอย่างเฉียบพลันในเด็ก
๕. ไข้กาฬหลังแอ่น	๑๘. โรคทางเดินหายใจเฉียบพลันรุนแรง
๖. คอตีบ	๑๙. โรคไข้วัดซ้อยุงลาย (ประกาศ ณ วันที่ ๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๒)
๗. โรคบาดทะยักในทารกแรกเกิด	๒๐. ไข้เลือดออก (ประกาศ ณ วันที่ ๒๖ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๒)
๘. โปлио	๒๑. โรคติดต่อเชื้อไวรัสฮีโบล่า (ประกาศ ณ วันที่ ๑๓ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๗)
๙. ไข้หวัดใหญ่	๒๒. โรคเมอร์ส (MERS) (ประกาศ ณ วันที่ ๑๗ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๘)
๑๐. ไข้สมองอักเสบ	
๑๑. โรคพิษสุนัขบ้า	
๑๒. ไข้รากสาดใหญ่	
๑๓. วัณโรค	

ซึ่งผู้ประกอบการด้านอาหารหรือผู้สัมผัสอาหาร ต้องทราบว่าหากมีผู้ป่วยเป็นโรคติดต่อดังกล่าวจะต้องแจ้งความต่อเจ้าของสถานที่จำหน่ายอาหารหรือเจ้าบ้านหรือผู้ควบคุมดูแล และแจ้งต่อเจ้าพนักงานสาธารณสุขหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ภายใน ๒๔ ชั่วโมง นับแต่เริ่มมีอาการป่วยหรือมีเหตุสงสัยหรือได้มีการขึ้นสูตรทางการแพทย์

และจากกรณีมีข้อร้องเรียนต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติและคณะอนุกรรมการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิด้านเอตส์ ในการเลิกจ้างของสถานประกอบการด้านอาหารกับลูกจ้างที่เจ็บป่วยด้วยโรคเอตส์ที่อ้างว่าเป็นโรคที่สังคมรังเกียจ จากการประชุมคณะทำงานด้านกฎหมายสำนักสุขาภิบาลอาหารและน้ำ และปรึกษาผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมาย มีข้อชี้แจงเกี่ยวกับโรคที่สังคมรังเกียจที่กล่าวถึงใน**กฎกระทรวงว่าด้วยสุขลักษณะของตลาด พ.ศ.๒๕๕๑** หมวดที่ ๓ ผู้ขายของและผู้ช่วยขายของในตลาด ข้อ ๒๔ ผู้ขายของและผู้ช่วยขายของในตลาดต้องมีสุขภาพอนามัยส่วนบุคคลดังต่อไปนี้ (๑) มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง ไม่เป็นโรคติดต่อ ไม่เป็น**โรคที่สังคมรังเกียจ** หรือไม่เป็นพาหะนำโรคติดต่อ เช่น อหิวาตกโรค ไข้รากสาดน้อย บิด ไข้สวกใส หัด คางทูม วัณโรค ในระยะอันตราย โรคเรื้อนในระยะติดต่อ หรือในระยะที่ปรากฏอาการเป็นที่รังเกียจ

แก่สังคม โรคผิวหนังที่น่ารังเกียจ ไวรัสตับอักเสบบชนิดเอ ไข้หวัดใหญ่รวมถึงไข้หวัดใหญ่ที่ติดต่อมาจากสัตว์และโรคตาม que เจ้าพนักงานท้องถิ่นกำหนดโดยคำแนะนำของเจ้าพนักงานสาธารณสุข

ซึ่งเหตุผลที่กำหนดเกี่ยวกับโรคติดต่อความในหมวดนี้ เพื่อป้องกันการแพร่กระจายโรคจากผู้ประกอบกิจการ และผู้สัมผัสอาหารเนื่องจากมีความเสี่ยงที่จะทำให้เกิดการปนเปื้อนสูง และลดปัจจัยเสี่ยงอันหนึ่งในอันที่จะทำให้ผู้บริโภคได้รับประทานอาหารที่ไม่สะอาด ปลอดภัย โรคติดต่อหรือโรคที่สังคมรังเกียจ หมายถึง โรคติดต่อที่มีอาหารและน้ำเป็นสื่อ โรคติดต่อที่ถ่ายทอดผ่านทางน้ำมูก น้ำลายซึ่งจะแพร่จากผู้สัมผัสอาหารโดยการชิมหรือไอจามรดอาหารได้ เช่น หวัด หวัดใหญ่ หวัดที่ติดมาจากสัตว์ ไวรัสตับอักเสบบชนิดเอ และอื่นๆ เป็นต้น รวมถึงโรกระบบทางเดินอาหารซึ่งติดต่อโดยการปนเปื้อนผ่านมือของผู้สัมผัสอาหารไปยังอาหาร ส่วนโรคที่สังคมรังเกียจมุ่งหมายถึงโรคผิวหนังระยะติดต่อ และโรคเรื้อนระยะติดต่อ ซึ่งทั้งหมดนี้ไม่ได้รวมถึง HIV/AIDS และในกฎกระทรวงไม่มีข้อความใดกำหนดห้ามผู้ติดเชื้อ HIV ทำหน้าที่เป็นผู้สัมผัสอาหาร เช่นกัน

ส่วนประเด็นเรื่องการตรวจสอบสุขภาพ ข้อความในกฎกระทรวงก็ไม่มีที่กำหนดว่าต้องบังคับให้ตรวจสอบสุขภาพ หรือมีใบรับรองแพทย์เป็นหลักฐาน แต่มีอยู่ในคำแนะนำใน คู่มือการดำเนินงานสุขาภิบาลตามบทบัญญัติของกฎกระทรวงฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๔๒) ได้แนะนำไว้ใน (๓) ต้องได้รับการตรวจสอบสุขภาพตามที่เจ้าพนักงานสาธารณสุขกำหนด โดยอธิบายว่า “ผู้ขายของและผู้ช่วยขายของในตลาดต้องผ่านการตรวจสอบสุขภาพเพื่อยืนยันว่าไม่ป่วยเป็นโรคหรือเป็นพาหะนำโรคติดต่อ อหิวาตกโรค ไข้ไทฟอยด์ โรคบิด โรคเรื้อน โรคผิวหนังที่น่ารังเกียจและโรคไวรัสตับอักเสบบชนิดเอ โดยมีใบรับรองแพทย์เป็นหลักฐานยืนยัน ซึ่งควรจะตรวจสอบสุขภาพอย่างน้อยปีละครั้ง ในกรณีพบว่าผู้ขายของและผู้ช่วยขายของในตลาดมีอาการท้องเสีย มีไข้ อาเจียน ตัวเหลืองตาเหลือง หรือเจ็บคอร่วมกับมีไข้ เจ้าพนักงานสาธารณสุขสามารถกำหนดให้ผู้ขายของและผู้ช่วยขายของในตลาดไปตรวจสุขภาพเป็นกรณีพิเศษได้”

นอกจากนี้จากการสืบค้นข้อมูลด้านข้อกำหนด/กฎหมายของต่างประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย ก็ไม่มีการกำหนดห้ามผู้ติดเชื้อ HIV/AIDS ปฏิบัติงานผู้สัมผัสอาหาร เช่น Food Code (ซึ่งเป็นข้อกำหนดด้านอาหารของสหรัฐอเมริกา) เพียงแค่กำหนดให้

พนักงานทุกคนต้องรายงานสภาวะสุขภาพและการเจ็บป่วยของตนให้ผู้ดูแลทราบเมื่อมีอาการ เช่น อาเจียน ท้องเสีย ตัวเหลือง เจ็บคอและมีไข้ อูจจากระวังสาเหตุจาก Noro virus, Hepatitis A virus, *Shigella* spp, SHIGA TOXIN-PRODUCING *ESCHERICHIA COLI*, nontyphoidal *Salmonella* และต้องหยุดปฏิบัติหน้าที่ผู้สัมผัสอาหารจนกว่าจะรักษาหายและไม่ปรากฏอาการแล้วอย่างน้อย ๔๘ ชั่วโมง แล้วแต่โรค เช่น *Salmonella* ต้อง ๑๔ วัน ในขณะที่ Hepatitis A virus ต้อง ๓๐ วัน เป็นต้น

และในทางตรงกันข้าม สหรัฐอเมริกามีกฎหมาย Americans with Disabilities Act of ๑๙๙๐ (ADA) ที่คุ้มครองสิทธิของผู้ติดเชื้อ HIV/AIDS จากการเลือกปฏิบัติหรือแบ่งแยกในที่ทำงาน การใช้บริการสาธารณะ ทั้งกฎหมาย ADA และ California’s Fair Employment and Housing Act (FEHA) กำหนดให้มีการคุ้มครองลูกจ้างจากการล่วงละเมิดและการเลือกปฏิบัติทางความพิการด้านร่างกายและรวมถึง AIDS และผู้ติดเชื้อ HIV ทุกระยะ (จากเอกสาร HIV/AIDS in workplace) ซึ่งในการปฏิบัติหน้าที่ผู้สัมผัสอาหารต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์มาตรฐานด้านสุขลักษณะที่ดีสำหรับผู้สัมผัสอาหาร (good personal hygiene) และสุขาภิบาลอาหาร (food sanitation) อย่างเคร่งครัดเช่นเดียวกับผู้สัมผัสอาหารทั่วไป เช่น ดูแลรักษาสุขภาพ ปฏิบัติตาม guideline: “Fitness to work” หากมีอาการเจ็บ/ป่วย ตามที่กำหนดใน Food Code ต้องรายงานผู้ดูแลทันที

จึงขอชี้แจงและทำความเข้าใจให้ชัดเจนเกี่ยวกับ HIV/AIDS ไม่ใช่โรคติดต่อร้ายแรงตามข้อกำหนดด้าน
สุขาภิบาลอาหารสำหรับร้านอาหารและยกเลิกการใช้และอ้างอิงพ.ร.บ.โรคติดต่อ ฉบับ พ.ศ.๒๕๒๓และให้ใช้
และอ้างอิงพ.ร.บ.โรคติดต่อ ฉบับ พ.ศ.๒๕๕๘แทน

ชัยเลิศ กิ่งแก้วเจริญชัย

นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการพิเศษ

สำนักสุขาภิบาลอาหารและน้ำ